

κεντούσε ἢ καυμένη ἢ Ἀντίτσα, πού ἤσαστε τόσῳ καλός, μὰ σὰν δὲν πρόφτασε νὰ τὸ τελειώσῃ κ' ἔνοιωσε πῶς δὲν ἔχει πολλή ζωή, μ' ἔκραξε μιὰ μέρα καὶ μοῦ εἶπε μὲ μισοσβυστὴ φωνή πῶς λυπάται πού δὲν σὰς εἶδε νὰ σὰς ἀποχαιρετίσῃ· καὶ πῶς νὰ σὰς τὸ δῶσω ἅμα θάρηθῃτε, καὶ νὰ σὰς πῶ πῶς ἐλογάριζα νὰ σὰς τὸ χάρισῃ τὴν πρωτοχρονιά τελειωμένο μὰ δὲν ἐπρόφτασε.

Εἶνε ἀνάγκη νὰ σοῦ εἰπῶ τόρα πῶς δὲν μοῦ βαστούσε ἢ καρδιά νὰ βλέπω κρημνισμένο ἀντίκρου μου τὸ σπιτάκι ἐκεῖνο, τὸ παράθυρο ἐκεῖνο τῆς καυμένης τῆς Ἀντίτσας! "Ὅσῳ ἄκουα τὰ λιθάρια του νὰ κυλοῦν, νὰ πέφτουν, μοῦ φαίνονταν σὰν νὰ ἦτον χώματα πού τάρριχαν γιὰ νὰ σκεπάσουν ἓνα μνήμα — τὸ μνήμα τῆς Ἀντίτσας.

Τὴν ἴδια ὥρα ἔφυγα ἀπὸ τὸ σπίτι ἐκεῖνο. Ἐδιάλεξα τοῦτο γιὰ νὰ μὴν ἔχῃ οὔτε ἄλλο σπίτι, οὔτε παράθυρο κανένα ἀντίκρου ἔς τὸ παράθυρό μου, παρὰ μόνον τοίχους καὶ βράχους καὶ ἐρημιὰ.

Ἐσεῖς μὲ εἶχατε πῶς ἤμουν τρελλὸς καὶ ἄκαρδος· δὲν εἶμαι πλεῖα τόρα! . . . »

— "Ὅχι, ὄχι! εἶσαι ἄνθρωπος τίμιος κ' ἔχεις χρυστὴ καρδιά!

Καὶ τὸν ἔσφιγξα συγκεκνημένος εἰς τὴν ἀγκάλην μου καὶ τὸν ἐφίλησα πολὺ πολὺ . . . ὅπως τοῦ ἤξιζε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΔΥΟ ΙΔΙΟΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΒΥΡΩΝΟΣ

Μεταξὺ τῶν ἄλλων πολυτίμων ἐγγράφων, τῶν ἐκτεθέντων ἐν τῇ διοργανώσει τῆς ἐφέτος Ἐκθέσεως μνημείων τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, ὑπῆρχον καὶ δύο αὐτογράφοι ἐπιστολαὶ τοῦ λόρδου Βύρωνος, αἵτινες καθὼ ἀναγόμεναι εἰς τὴν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην κατάστασιν τῆς ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος ἐνέχουσιν ἐξαιρετικὸν δι' ἡμᾶς ἐνδιαφέρον. Τῶν ἐπιστολῶν τούτων ἡ μὲν ἐξετέθη ὑπὸ τῆς οἰκογενείας Πραϊδου, ἡ δὲ ὑπὸ τῆς κ. Ἑλ. Ν. Μαυροκορδάτου, ἀμφοτέρας δ' εἰσὶν ἰταλιστὶ γεγραμμέναι, καὶ ὑπογραφὴν φέρουσιν ἀπλῶς τὰ δύο ἀρχικὰ γράμματα τοῦ ὀνόματος τοῦ φιλέλληνος Βρετανοῦ Ν. Β. (Νόελ Βύρων).

Καὶ ἡ μὲν μία ἐξ αὐτῶν, γραφεῖσα ἐκ Κεφαλληνίας τῇ 30 Νοεμβρίου 1823, ἀπευθύνεται πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς Ἑλλάδος· δι' αὐτῆς δὲ συνιστᾷ ὁ Βύρων εἰς τὴν εὐμενῆ ὑποδοχὴν τῆς Διοικήσεως τὸν συμπολίτην αὐτοῦ Στάνχοπ (Stanhope) καὶ ποιεῖται λόγον περὶ τῶν περὶ δανείου διαπραγματεύσεων. Ἐξακολουθεῖ δὲ ὡς ἐφεξῆς:

« Ἡ ὑπόθεσις τοῦ Δανείου, ἡ ἐπὶ τοσοῦτον προμακρυνθεῖσα προσδοκία τοῦ Στόλου, καὶ ὁ μὴ παύσας εἰσέτι κίνδυνος τοῦ Μεσολογγίου μὲ κρατῶν εἰσέτι ἐνταῦθα καὶ θὰ μὲ κρατήσωσιν ἀκόμῃ μέχρις οὗ λείψωσι τινὰ τῶν αἰτίων τούτων. Ὅταν πληρωθῶσι τὰ διὰ τὸν στόλον προσδωρισμένα χρήματα, θὰ ἀναχωρήσω, μολοντί δὲν βλέπω κατὰ τί δύναται νὰ ὠφελήσῃ ἢ ἐν Πελοποννήσῳ παρουσία μου κατὰ τὴν παρούσαν τῶν

πραγμάτων θέσιν. Ἐδῶ ἔφθασαν εἰδήσεις δυσάρεστοι περὶ νέων διχοστασιῶν μεταξὺ τῆς Ἑλληνικῆς Διοικήσεως, καὶ μάλιστα περὶ ἐναρξέως ἐμφυλίου πολέμου. Εὐχόμαι ἐξ ὄλης καρδίας νὰ ἦναι ψευδεῖς ἢ τουλάχιστον ἐξωγαωμένα, καθόσον δὲν δύναμαι νὰ φαντασθῶ δυστύχημα ἐπιφωτότερον δι' ὑμᾶς ἢ τοῦτο.

» Χρεωστῶ ἐν πάσῃ εὐκρινείᾳ νὰ σὰς εἰπῶ, ὅτι ἐάν οἶα δῆποτε τάξις καὶ ὁμόνοια δὲν στερεωθῇ, πᾶσαι αἱ περὶ δανείου ἐλπίδες θὰ ματαιωθῶσιν. Αἱ βοήθειαι τὰς ὁποίας ἡ Ἑλλάς ἠδύνατο νὰ ἐλπίζῃ ἐκ τῶν ἐξωθεν (αἵτινες βεβαίως δὲν ἤθελον εἶναι οὔτε μικραὶ οὔτε εὐκαταφρόνητοι), θὰ διακοπῶσιν ἢ ὀλοσχερῶς θὰ ἐμποδισθῶσι πᾶσαι, τὸ δὲ χειρίστον, αἱ εὐρωπαϊκαὶ δυνάμεις, οὐδεμία τῶν ὁποίων ἦτο ἐχθρὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ αἵτινες ἐφαίνοντο ἐκ συμφώνου ἀποκλίνουσαι ὑπὲρ τῆς ἰδρύσεως Κράτους ἀνεξαρτήτου ἐν Ἑλλάδι, θὰ πεισθῶσιν ὅτι οἱ Ἕλληνες εἶναι ἀνίκανοι νὰ αὐτοδιοικηθῶσι καὶ θὰ συμφωνήσωσι περὶ μέτρου τινός, δι' οὗ νὰ καταπαύσωσι τὰς ταραχὰς σας, μέτρου τὸ ὁποῖον θὰ καταστρέψῃ τὰς καλλίστας ἐλπίδας σας καὶ τὰς τῶν φίλων τῆς Ἑλλάδος.

» Ἐπιτρέψατε νὰ προσθέσω ἅπαξ διὰ παντός, ὅτι ἐγὼ θέλω τὸ καλὸν τῆς Ἑλλάδος καὶ οὐδὲν ἄλλο, ὅτι πρὸς ἐξασφάλισιν αὐτοῦ θὰ πράξω πᾶν τὸ ἐπ' ἐμοί. Ἀλλὰ δὲν συγκατατίθεμαι οὔτε ποτὲ θὰ συγκατατεθῶ εἰς τὸ νὰ ἀπατηθῶσιν εἴτε οἱ ἰδιῶται εἴτε τὸ Δημόσιον ἐν Ἀγγλίᾳ ὡς πρὸς τὴν ἀληθῆ κατάστασιν τῶν ἐλληνικῶν πραγμάτων. Τὰ ἐφεξῆς ἐξαρτῶνται ἀπὸ ὑμᾶς, Κύριοι! Ἐπολημήσατε ἐνδόξως. Φερθῆτε καὶ ἐντίμως πρὸς τοὺς συμπολίτας σας καὶ πρὸς τὸν λοιπὸν κόσμον, καὶ τότε δὲν θὰ λέγηται πλέον, ὡς ἐπὶ δισχίλια ἔτη κατὰ τοὺς Ρωμαίους ἱστοριογράφους ἐλέγετο, ὅτι ὁ Φιλοποίμην ἦτο ὁ ἔσχατος τῶν Ἑλλήνων. Μὴ ἐπιτρέψητε μήτε εἰς τὴν συκοφαντίαν (καὶ τίς δύναται νὰ διαφύγῃ αὐτὴν, ἰδίως ἐν ἀγῶνι τόσῳ δυσχερεῖ;) νὰ δυνηθῇ νὰ παραβᾶλῃ τὸν τοῦρκον πασᾶν πρὸς τὸν Ἕλληνα πατριώτην—ἐν εἰρήνῃ—, ἀφοῦ οὗτος κατετρόπωσε τὸν πρῶτον ἐν πολέμῳ. »

Ἡ δὲ ἑτέρα εἶνε ἔγγραφον ἀπευθυνόμενον πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον Μαυροκορδάτον, καὶ πραγματευόμενον ὡσαύτως περὶ τοῦ ζητήματος τοῦ δανείου, διαιρείται δὲ εἰς παραγράφους, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς παρατεθειμένης ἐνταῦθα ἐλληνικῆς αὐτοῦ μεταφράσεως:

Ἰανουαρίου 16 1824 S. N.

Πρὶν ἢ γείνη δύνατὸν νὰ προμηθευθῶμεν ἐκ τῶν Ἰονίων νήσων τὰς καλλιτέρας συναλλαγματικὰς ἐπὶ Λονδίνου καὶ Γενούης ἀπαιτοῦνται τουλάχιστον δύο μῆνες. Ὀλίγον ἔλειπε δὲ ν' ἀναγκασθῶμεν ν' ἀποταθῶμεν εἰς Μελίτην, καθότι οἱ Ἰόνιοι ἔμποροι δὲν ἔχουν ἢ δὲν θέλουν νὰ διαθέσουν τὰ χρήματά των εἰμὴ ἐπὶ τόκῳ ὑπερόγκῳ.

2

Ἐντὸς βραχυτέρας ὅμως προθεσμίας θὰ ἔχω-
μεν ἀπάντησιν ἐκ Λονδίνου διὰ μέσου τῶν πλη-
ρεξουσίων· τότε δὲ αἱ 20 ἢ 30 χιλιάδες ταλ-
λῆρων θὰ εἶνε περιτταί. Ἐὰν οἱ πληρεξούσιοι
ἀποτύχῃσι, τότε θὰ προσπαθῆσω παντὶ σθένει νὰ
ἐπαρκέσω εἰς τὴν αἴτησιν τῆς Πελοποννησιακῆς
κυβερνήσεως.

3

Ἡ ὑποχρέωσις ἣν ἀνέλαβον νὰ διατηρῶ τὸ
σῶμα τῶν Σουλιωτῶν (χωρὶς νὰ ζητήσω ἀμοι-
βὴν τινα) θὰ μοὶ στοιχίσῃ περίπου 20 χιλιάδας
ταλλῆρων, νομίζω δὲ ὅτι κατὰ τὰς παρούσας
περιστάσεις τοῦτο εἶνε τὸ χρησιμώτερον μέσον
ὅπως ἐλαφρώσῃ τις τὴν κυβερνήσιν ἀπὸ τὸ βᾶρος
στρατιωτῶν, οἵτινες καθὰ στεροῦμενοι πατρίδος
εἶνε φυσικῶ τῷ λόγῳ δύσπιστοι καὶ δυσχαλίνω-
τοι, ἐνόσφ γνωρίζουσι τινα ἀμοιβὴν δύνανται νὰ
προσδοκῶσι παρὰ τῆς κυβερνήσεως.

4

Ἀναμένω ἰδιωτικὰς ἐπιστολάς ἐξ Ἀγγλίας
περὶ τῶν ἀτομικῶν μου ὑποθέσεων, καὶ μετὰ τὴν
παραλαβὴν αὐτῶν θὰ εἶμαι εἰς θέσιν νὰ εἴπω
ὠρισμένως τί δύναμαι νὰ πράξω διὰ τῶν ἰδίων
μου μέσων ἐντὸς τοῦ τρέχοντος ἔτους. Ἐν τῷ
μεταξὺ δὲν θὰ παραβῶ τὸν λόγον ὡς πρὸς τὰς
δοθείσας μέχρι τοῦδε παρ' ἐμοῦ ὑποσχέσεις.

N. B.

5

Υ. Γ. Ἄν ἐν τούτῳ ὁ πρίγκιψ ἢ ἡ Κυβέρ-
νησις τὸ κρίνωσιν ἀναγκαῖον, δυνάμεθα νὰ πέμ-
ψωμέν τινα εἰς Ζάκυνθον ἢ Κεφαλληνίαν ὅπως
διαπραγματευθῇ ἐπ' ὀνόματί μου ἢ ἐπ' ὀνόματι
τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως ὡς πρὸς τὸ ποσὸν
ὅπερ ἀπήτησε τὸ νομοθετικὸν σῶμα.

ΑΙ ΔΑΠΑΝΑΙ ΤΟΥ ΚΑΘ' ΗΜΕΡΑΝ ΒΙΟΥ

Γενικὴ σήμερον ἐπικρατεῖ μεμφιμοιρία ὅτι ὁ
καθ' ἡμέραν βίος κατέστη εἰς ἄκρον δαπανηρός.
Περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ὁ διάσημος Γάλλος
οικονομολόγος P. Leroy Beaulieu δημοσιεύει
σκέψεις τινὰς ἐν τῷ γαλλικῷ « Οἰκονομολόγῳ »,
αἵτινες ἀναφέρονται μὲν κυρίως εἰς τὴν ἐν Γαλ-
λίᾳ ἐπικρατούσαν κατάστασιν, ἀλλ' οὐχ ἤττον
δύνανται νὰ ἐξηγήσωσιν ἐν πολλοῖς καὶ τὰ παρ'
ἡμῖν ἐπὶ τούτου συμβαίοντα, καὶ νὰ παράσχω-
σιν ἀφορμὴν εἰς συναγωγὴν εὐσιῶνων περὶ τοῦ
μέλλοντος συμπερασμάτων. Παραθέτομεν ἐν-
ταῦθα τοὺς λόγους τοῦ Γάλλου συγγραφέως: « Εἰς
τὰ εἶδη τῆς πρώτης ἀνάγκης ὁ βίος καθίσταται
ὀσημέραι εὐθηρότερος. Ἡ ὑποτιμῆσις τοῦ σίτου,
ἐπὶ παραδείγματι, εἶνε κατάδηλος ἐκ τούτου,
ὅτι σήμερον δὲν παρουσιάζεται πλέον ἢ ὑπέρμε-

τρος ἐκείνη διατίμησις, ἢ συνήθης εἰς παρελθού-
σας ἐποχὰς σιτοδείας, ἢ δὲ μέση τιμὴ αὐτοῦ
εἶνε πολὺ εὐθηνότερα ἢ ἄλλοτε. Ἐν αὐτοῖς τοῖς
Παρισίοις πωλεῖται σήμερον ἄρτος πρὸς λεπτὰ
30 τὸ χιλιόγραμμον (312 δραμ.) ἀντὶ 40 λε-
πτῶν, ὡς ἐτιμᾶτο πρότερον. Καὶ ἂν ἀναπτυχθῇ
ἡ παραγωγὴ τοῦ σίτου ἐν Ἰνδία, ὡς φαίνεται
ὅτι θέλει συμβῆ, οὐδόλως θαυμαστὸν νὰ πωλῆ-
ται μετὰ τινα ἔτη ἐν Παρισίοις ὁ ἄρτος ἀντὶ 25
λεπτῶν τὸ χιλιόγραμμον. Τὴν σημερινὴν αὐτοῦ
ὑποτιμῆσιν ἐξηγεῖ ἀπλούστατα ἡ ἀνάπτυξις τῆς
παραγωγῆς τοῦ σίτου ἐν Ἀμερικῇ, Αὐστραλίᾳ,
Κίνα καὶ Ἰνδία. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ὡς πρὸς
τὴν ζάχαριν, ἕνεκα τῆς μεγίστης αὐτῆς παρα-
γωγῆς ἐν Γερμανίᾳ, Αὐστρίᾳ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ
Γαλλίᾳ· οἱ αὐτοὶ δ' ἰσχύουσι λόγοι καὶ διὰ τὸν
καφὲν, τὸ πετρέλαιον, τὸν βάμβακα, τὰ ἔρια.
Ἡ μεγάλη δ' ὑπερτίμησις τοῦ οἴνου ἐν Γαλλίᾳ
πιθανώτατα θὰ ἐκλείψῃ μετὰ τινα ἔτη, ὅταν
κατορθωθῇ νὰ ἐξαλειφθῇ ἡ φυλλοζήρα, ἀναπτυ-
χθῇ δὲ ἡ παραγωγὴ ἐν Ἀλγερίᾳ καὶ Τυνιδί.
Τέλος ἐὰν ἀφεθῇ ἑλευθέρα ἡ εἰσοδος εἰς τὰ ἀμε-
ρικανικὰ κρέατα, βέβαιον εἶνε ὅτι ὁ ὑλικὸς βίος
θὰ καταστῇ τόσον εὐθηνός ὅσον οὐδέποτε ὑπῆρξεν
ἐπὶ ἡμῖσιν ἤδη αἰῶνα.

Οἱ λόγοι τῆς ὑποτιμήσεως ταύτης εἶνε κατὰ-
δηλοι: πρῶτον ἡ ἀνάπτυξις τῆς καλλιέργειας καὶ
ἐκμεταλλεύσεως νέων ὄλων χωρῶν· εἶτα ἡ τελειο-
ποίησις τῶν μεταγωγικῶν μέσων, ἡ καταβίβα-
σις τῶν ναύλων, τῶν διοδίων, τῶν τελωνιακῶν
τελῶν· ἡ ὀσημέραι παρατηρουμένη αὐξήσις τῶν
κεφαλαίων ἐν τῷ πεπολιτισμένῳ κόσμῳ, ὁ ἐπὶ
μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀναπτυσσόμενος διαγωνισμὸς
ἐν τῇ βιομηχανίᾳ, ὅστις ἀναγκάζει τοὺς βιομη-
χάνους νὰ ἀρκῶνται εἰς μέτρια μόνον κέρδη· τέ-
λος αἱ ἀδιάκοποι τελειοποιήσεις τῶν τεχνικῶν
ὀργάνων ἐν τῇ βιομηχανίᾳ.

» Διατὶ ἐν τούτοις ἡ κοινὴ γνώμη ἐν Γαλλίᾳ
ἔχει ἰδέας ἐναντίας πρὸς τὰ ἤδη ἐκτεθέντα ἐν
τῷ ζητήματι τῶν δαπανῶν τοῦ καθ' ἡμέραν βίου;
Διὰ λόγους διαφοροῦς καὶ λίαν εὐδιαγνώστους.
Πρῶτον διότι ἡ ἐμπορικὴ διοργάνωσις δὲν ἔχει
τὴν ἀπαιτουμένην εὐκινήσιν καὶ ἀπλότητα, ἐν
τῇ διαπραγματεύσει ἰδίως τῶν τροφίμων, καὶ ἐν
ταῖς μεγάλαις πόλεσι, τὰ δὲ μάταια ἐξόδα, δι' ὧν
ἐπιβαρύνονται τὰ ἐμπορεύματα, εἶνε τοιαῦτα ὥστε
ὁ καταναλωτὴς δὲν ἐπωφελεῖται τῆς ὑποτιμήσεως,
ἣν ὑφίστανται τὰ εἶδη ἐν τῷ τόπῳ τῆς παραγω-
γῆς αὐτῶν. Ἐπειτα ἡ ἀνάπτυξις τῆς εὐημερίας
ἐγέννησεν εἰς ὅλας τὰς κλάσεις τῆς κοινωνίας νέας
πολυαριθμούς καὶ δαπανηράς ἀνάγκας. Λέγουσιν
ὅτι ὁ βίος ἐγένετο δαπανηρότερος· ἀλλὰ πράγ-
ματι τοῦτο σημαίνει ὅτι οἱ ἄνθρωποι μετέβαλον
τὸν τρόπον τοῦ βίου αὐτῶν. Τρίτος δὲ λόγος εἶνε
ὅτι τὰ εἶδη ὅλα δὲν ὑποτιμῶνται, ἀλλὰ μόνον τὰ
τῆς πρώτης ἀνάγκης, ὁ σῖτος, ἡ ζάχαρις, τὰ